

ניגון נשים
ע"ש אסתר סטולמן
בית מדרש לנשים דתיות וחילוניות
במדרשה באורנים

המדרשה
באורנים מרכז חינוכי להתחדשות החיים היהודיים בישראל

"ניגון נשים" – פסח תשע"א

סדר נשים

המשפחה

יום ראשון, ו' ניסן תשע"א 10.4.11 - אולם בית הדומי, מכללת אורנים

שירה:

פתחו את השער

מילים: קדיה מולודובסקי, תרגום ונוסח עברי: פניה ברגשטיין, לחן: נחום נרדי.

פְּתַחוּ אֶת הַשַּׁעַר, פְּתַחוּהוּ רָחֵב,
עָבוֹר תַּעֲבוֹר פֹּה שְׂרֵשֶׁרֶת זָהָב:
אָבָא
וְאִמָּא,
וְאָח
וְאָחוֹת
וְחֶתֶן וְכֻלָּה
בְּמִרְכָּבַת קָלָה.

פְּתַחוּ אֶת הַשַּׁעַר, פְּתַחוּהוּ רָחֵב,
עָבוֹר תַּעֲבוֹר פֹּה שְׂרֵשֶׁרֶת זָהָב:
סָבָא
וְסִבָּתָא,
וְדוֹד
וְדוֹדָה
וְנִכְדִּים וְנִינִים
בְּמִרְכָּבַת פְּנִינִים.

פְּתַחוּ אֶת הַשַּׁעַר, פְּתַחוּהוּ רָחֵב,
עָבוֹר תַּעֲבוֹר פֹּה שְׂרֵשֶׁרֶת זָהָב:
אָגָס
וְתַפּוּחַ,
וְדָבֶשׁ לְקִנּוּחַ,
וְרִקִּיק צֶהֱבֵהָב
עַל צִלְחַת זָהָב.

פְּתַחוּ אֶת הַשַּׁעַר, פְּתַחוּהוּ רָחֵב.

הקדמה

התכנסנו הערב, כדי לעשות סדר. סדר אחר. סדר נשים.
בסדר המסורתי רק הַד קולן של הנשים נשמע, וזכרן כמעט
ונפקד.

הרי לא נוכל לדמיין את יציאת מצרים ללא הנשים החשובות
והפעלתניות של ספר שמות: המיילדות שפרה ופועה, יוכבד,
מרים, בת פרעה וציפורה.

הערב נסב כולנו כבנות חורין, ונספר את הסיפורים שלנו; של
נשים בחיינו מן ההווה ומן העבר. נשים שמסעותיהן האישיים או
מאבקייהן למען אחרים עוזרים להאיר את חוויות החירות שלנו.
שנה אחרי שנה אנו נושאות תפילה המבקשת חירות נוספת,
מצפות לשחרורו של **גלעד שליט**. מי ייתן ויהא פסח זה חג
חירותו וישוב אלינו בשלום!

ואומר לך בדמיך חיי
לך, האם, המצפה לבן שישוב,
שפתייך קפוצות, ידייך מאוגרפות, בעינייך דמעות.
חיי – האמיני כי ישוב
ושוב, שוב נחזור ונאמר לך,
מדמיך יצא
ואליך, בע"ה, ישוב.

קארן ויינברג (תש"ע)

פתיחה

הדלקת נרות

מה נשתנה הלילה הזה?

"ניגון נשים - בית מדרש לנשים דתיות וחילוניות" עוסק בלימוד נשי של מקורות יהודיים הקשורים לנשים, המספרים על נשים ושיש להם נגיעה אל חיינו. מתוך הלימוד נוצרת שפה משותפת, חוויה של דיאלוג וקירבה, קרקע ליצירה משותפת. אנחנו נותרות שונות באורחות-חיינו, בהשקפת עולמנו ובהשקפותינו הפוליטיות, ובכל זאת קרובות כל-כך. ב"ניגון נשים" אנו יוצרות חיבורים בין נשים – במטרה לשנות ולהשתנות, ולזמן חוויה מחודשת לזהותנו היהודית והנשית. מי יתן ונוכל להמשיך בכך עוד שנים רבות.

הצבת כסא ריק

עבור אותן נשים שנמנעה השתתפותן הערב, שלא ברצון.

עבורך - שנמנעה השתתפותך,
לשנה הבאה - כולנו בנות חורין!

שירה:

"הַשְׁמִיעֵנִי אֶת קוֹלְךָ כִּי קוֹלְךָ עָרֵב וּמְרֹאֵיךָ נְאוֹה" (שיר השירים ב, יד)

קדש

ליל הסדר - להיות בסדר, לעשות מה שצריך:

קִדְּשׁ: להתקדש בנישואין

וְרַחֵץ: להיות נקיה ואסטטית

כִּרְפָּס: לאכול במידה, לא להיות גרגרנית

יַחַץ: לתת תמיד לאחר, לפניך

מְגִיד: להגיד, אבל לא להיות דעתנית

רְחֻצָּה: בברכה, תלוי איך את נראית

מוֹצֵיא מִצָּה: להוציא ממצה מעדנים - טבחית מהוללת

מְרוֹר: מותר למרר בבכי, אבל שלא תעיקי

כוֹרֵךְ: להכין סנדוויצים לטיול, לארוז, לארגן

שְׁלַחן עוֹרֵךְ: לערוך שולחן יפה, שיהיו פרחים, תמיד מוכנה לקבל אורחים

צָפוֹן: את יכולה להיות מסתורית: "נשים, לך תבין אותן"

בְּרֵךְ: להתברך בילדים

הִלֵּל: תהללי את משפחתך, עבודתך, חייך, מצאי בהם את הטוב, לא להתלונן

נְרַצָּה: אני רוצה להיות בסדר ואני רוצה גם לא להיות בסדר, לתת לעצמי חרות, בחירה, חופש, מקום. אבל - אני בסדר.

דותן נשר (תשס"ב)

כוס ראשונה: לתקופת הילדות

שירי ילדותי שונים משירי הילדות של סבי וסבתותי, של אבי ואימי, של אישי ושל בני ובנותי.

ועל אף השינוי אותן תרבויות ומסורות עברו מדור לדור, והן חלק בלתי נפרד מזכרוננו.

ליל הסדר של ילדותי מהווה דוגמא חיה של המשכיות זו. ליל שימורים ארוך ומיסטי, שאני כילדה (ועד היום) חיקיתי לו - ערב של שיא בתום הכנות קדחתניות.

בצאת פורים, אבי זכרוננו לברכה היה מצהיר בצרפתית "Paques Arrive" (פסח מגיע) וכל יום היה חוזר ומזהיר שמא גרגיר חמץ ימצא בביתנו בבוא היום הגדול.

היה זה ליל סדר כפול - חגגנו שני לילות, לילה של ריגושים ושירים (שרנו בעברית תוך כדי הצצה בתרגום), לילה של סמלים וערכים, לילה של משפחתיות וארוחות, לילה שכולו מסורת טהורה, לילה של הלל והודיה ולקינוח - שיר השירים.

מסורת זו מלווה בשינויים רעננים ושיוויונים, אני שוקדת להעביר לילדי.

ועל מה נברך בכוס ראשונה זו:

- נברך את ילדינו בברכה של אושר, בריאות, ביטחון, צחוק ושירה.

- נברך את ילדינו בברכה של חוכמה ותבונה.

- נברך את ילדינו בברכה של סקרנות, לימוד ונתינה.

- נברך את ילדינו בברכה של חירות ושל דרור, של קבלת האחר ושל סבלנות הדדית.

- נברך את ילדינו בברכה שבכל ליל סדר ובשאר ימות השנה, ימצאו בקרבם הורים תומכים ומחנכים שימלאו אחר הציווי: "והגדתם לבניכם ולבנותיכם".

כי בעבור ילדינו, עשה אלוהים לנו, בצאתנו ממצרים.

פטריסיה שטרן-מטודי (תשע"א)

ברוך אתה ה' אלהינו מְלֹךְ הָעוֹלָם.
בּוֹרֵא פְּרִי הַגֶּפֶן. לחיים!

שירה:

ניצנים נראו בארץ

מילים: משיר השירים, לחן: נחום היימן.

נִצָּנִים נִרְאוּ בָאָרֶץ - עֵת זְמִיר הַגִּיעַ, עֵת זְמִיר.
כִּי הִנֵּה סֶתֶר עָבַר, סֶתֶר חֶלֶף הָלַךְ לוֹ, הַגִּפְנִים סָמְדָר נָתְנוּ רִיחָם.

ורחץ

ארחץ עצמי, אתבשם, אתלבש
במיטב בגדי ואז אהיה מוכנה להתקדש
עם כל הציבור הזה בערב פסח.

אורלי מורן (תשס"ט)

כרפס

תמיד הפריעה לי נוכחותו המפתיעה של הכרפס בתחילת הסדר. מה טעם התמקם לו בין 'ורחץ' ל'יחץ'? כבר התיישבתי לשולחן מעמל היום, רוחי מתקדשת, ידיי מיטהרות, ועוד רגע - שבירה (מצות), הטמנה (אפיקומן) וזיכרונות (מגיד). ואיך מעז זה למושכני מטה מרוממות הנפש אל קרקע האדמה? אולם היום - כשילדיי שתילי זיתים ורחמי מלא - אני מבינה. הכרפס משתף גם את גופי בציפייה הדרוכה של הנפש לסיפור יציאת מצרים. בלילה המקדש את חווית ההורות ואת הצטרפות הילדים לשרשרת המסירה, מזכיר לנו פרי האדמה מאין באנו ולאן אנו הולכים. האדם נברא 'עפר מן האדמה', תוך הדגשת שותפותה של אמא אדמה, הרחם הקולקטיבית, ברגע הולדתו. סיפור גן העדן וההתבגרות ממנו מכריח אותנו לחוות לא רק את ההענקה ההורית, אלא גם את זיעת האפיים ואת חבלי הלידה והגידול. הקב"ה בורא את העולם ומשאיר בידי האדמה ובידי האשה את התפקיד האלוהי להמשיך ולברוא - בכל עיבור, בכל פריחה, בכל אביב, בכל יצירתו של כרפס חדש המתאבן את הגוף ואת הנפש. ברוך אתה ה' בורא פרי האדמה.

שלומית רביצקי טור-פז (תשס"ט, תשע"א)

כוס מרים

מרים הנביאה היא אחת הדמויות המרגשות בסיפור יציאת מצרים. מרים נותרת מאחורי הקלעים במשך רוב הזמן, חבויה מאחורי קני הסוף. אולם, כדרכה, היא משכילה להופיע ברגע הנכון, ותמיד בהקשר של מים: בצעירותה משגיחה מרים על תיבת משה ביאור ומשכנעת את בת פרעה לקחת את אמה יוכבד כמינקת. בשעת קריעת ים סוף סוחפת מרים את נשות ישראל לשיר ומחול והודיה לה'. אך רק עם פטירתה של מרים, באמצע המסע במדבר, מתגלה לנו תרומתה העמוקה:

"כל ארבעים שנות הנדודים במדבר עמד לבני ישראל באר המים בזכות מרים. מתה מרים - בטלה הבאר, כמו שכתוב (במדבר כ, א-ב): 'ותמת שם מרים... ולא היה מים לעדה'" (ע"פ בבלי, תענית ט).

בארה של מרים סיפק מים לבני ישראל לאורך מסעם הארוך במדבר הצחיח. המדרש מספר גם שמי בארה של מרים היו בעלי סגולות רפואיות. בליל הסדר אנו נזכרות במנהיגותה של מרים ומתפללות שבארה יוסיף ללוות אותנו במסענו גם השנה.

לורי לפקוביץ, חוקרת ספרות ומיגדר, ארה"ב

סקס מילוי כוס מרים במים

מוזגים מים לכוס:

זו כוס מרים הנביאה. יהי רצון שנגזק לשתות ממיימי באר מרים לרפואה ולגאולה. יהי רצון שנגלמד ממרים ומכל הנשים לצאת בתפיש ובמחולות אל מול הנסים של חיי היום-יום ולשיר לה' בכל רגע.

מתוך ההגדה "בין אי-סדר לסדר", מיכאל קגן

מי מרים

לא בור מתמלא מגשמי ברכה
לא מעין נסתר
באר חפרוה רועים ורועות
להשקות צמאי מדבר.

לא נהר זורם וסוף בעצמה
משכיח ומשכך כאבים
באר חפרוה בלב בני חורין
במסע לתקוה, לחיים.

לא ים סוער נחצה לרווחה
בנס פתאומי ויחיד
באר חפרוה ידי אדם
מתחדשת בכל יום תמיד.

לא ספור ישן שאין לו דורש
לא תמונה שאבדה לעולם
באר חפרוה-ספרוה דורות
זכרון מי-תמיד, מי-מרים.

תמר דובדבני (תשס"ט)

הנשים ביציאת מצרים

נשים בלי שם: "ויקח את בת לוי. ותהר האשה ותלד בן... ותצפנהו שלשה ירחים... ותשם בסוף על שפת היאר. ותתצב אחתו מרחק... ותקד בת פרעה... ונערתי הלכת על יד היאר... ותשלח את אמתה ותקחה... ותחמל עליו... האלף וקראתי לו אשה מינקת מן העברית... ותלד העלמה ותקרא את אס הילד... ותקח האשה הילד ותניקהו...." (שמות ב, א-ט).

כמה נשים היו מעורבות במבצע ההצלה של הפעוט? האם, האחיות, בת פרעה, הנערות וכולן לא זכו לתהילה, וכולן נשים חסרות שם שסיכנו את חייהן. נשים, משני עברי המיתרס, המצריות והעבריות, בת המלך והמשרתות, בסוד, ברכות, באהבת אדם, במחויבות נשית חוברות למשימה. נשים אנונימיות. המיילדות העבריות, שפרה ופועה, שזה מקצוען, מקבלות שם, והכרה. ואילו שאר הנשים, חסרות השם, משתמשות בחוכמה הנשית, ביכולת התימרון, בתושיה, בחמלה, ביכולת לראות את הנולד, במיומנות המופלאה של שיתוף פעולה כמעט בלי מילים, בנדיבות ובחוויות האחריות המשותפת, הן נוטלות חירות לעצמן, ומצילות לא רק את הפעוט אלא את כבודן, את האינטואיציה הנשית שמקדשת את החיים. "ברוך שעשני אשה, שאני אדמה ואדם וצלע רכה" (אסתר ראב, שירת אשה).

אסתי נאמן (תשע"א)

בין קני הסוף

האם היה ביניהן מבט אחד, ישיר, שובר מחיצות מתעלם מן התהום הידועה מתקשקש לתקשר, לכרות ברית?

מה יכלה מרים להציע בפניה צרובות הדמעות והשמש בשערה המדובלל, בסחבותיה ביאוושה העמוק ונחישותה לפעול? מה יכלה לומר, מול התינוק שהחביאה על פני המים?

ואיך ידעה נסיכת היאור לראות? איך לא הצעיף את עיניה כחלן המשוח? איך לא נאטמו אזניה מצלילן העדין של אצעדותיה, עדייה, איוושת שיערה הבוהק?

אולי בכי התינוק נגע וחשף את ליבה עד חכמה וידעה להציל בו עולם ומלואו. אך מנין למדה תעוזה בארמון הגברים? המן הנהר השקט שאין בו שליטה? או מן החול הנודד בסופה?

אמרה האחת: במים שמתיהו ענתה השניה: מן המים משיתיהו אולי היתה שם שכינה ביניהן.

אחר כך, נותרו הפרטים לבדם וברית הנשים טיפחה את הילד שלא יברח מן הסנה ולא ירתע מול המלך וידע להיות לעמו עמוד של עשן וגם אש.

מגיד

הא לחמא עניא די אכלו אבהתנא בארעא דמצרים.
 כל דכפין ייתי ויכול. כל דצריך ייתי ויפסח.
 השתא הקא לשנה הבאה בארעא דישראל.
 השתא עבדי, לשנה הבאה בני חורין.

הא לחמא עניא

מה הכוונה בבני חורין?
 שבני חורין אנו לבחור את אורח חיינו.
 למה הכוונה באורח חיינו?
 שבני חורין אנו לבחור את הדרך על פיה יתנהלו חיינו,
 שנהייה קשובים לנצרכים,
 שנפתח ידינו וליבנו לכל דכפין,
 גם אם לחמנו לחם עוני.
 למה הכוונה בלחם עוני?
 שנדע להסתפק במה שיש,
 שנדע להתחלק עם הסובבים אותנו,
 שנדע להכיר בצרכים של אחרים.
 זו המשמעות של להיות בני חורין!

ענת גונן (תשע"א)

ותקח מרים הנביאה אחות אהרן את התף בידה ותצאן
 כל הנשים אחריה בתפים ובמחלות, ותען להם מרים...
 שירי לה' כי גאה גאה, סוס ורכבו רמה בים. (שמות טו, כא)

התמונה הזאת בשבילי היא סמל של שמחה ספונטנית,
 מתפרצת, שביציאה מעבדות לחרות, כמו המחולות שביל
 הכרזת המדינה;
 זה סוג של תפילת הודיה לה' שבאה לידי ביטוי דרך הגוף, הקול,
 התוף, כדי לתת דרור לרוח.
 זאת חגיגה הכי אמיתית לכבוד החופש.
 יהיה רצון שנזכה לחגיגות כאלה, אמן.

נועה מנביץ' (תש"ע)

שירה:

ושאבתם מים בששון ממעיני הישועה (ישעיהו יב, ג)

מה נִשְׁתַּנָּה הַלַּיְלָה הַזֶּה מִכָּל הַלַּיְלֹת

מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות - ניקיונות הפסח:

א: "מאימתי מתחילין ניקיונות הפסח?

משעה שיוצאין תינוקות של בית רבן לפגרת הפסח, דהיינו - ז' בניסן.

- חסידות דרב אבינר אומרות: מ"ג בניסן בחצות היום, שנאמר: "אבק הוא לא חמץ".

- מורות דמשרד החינוך אומרות: מ"ג בניסן בחצות היום מתחילים לבשל לחג, מכאן שבשעה זו כל הבית כבר כשר לפסח!

אלא - משעה שמשמיעין תינוקות של בית רבן קולם בזימרת "מיִשָּׁה.. מיִשָּׁה...", דהיינו ראש חודש אדר.

ב: והניקיון כיצד?

אמרה רחל: מוציאות כל כלי לבן ומגבות לאוורור ומנקות כל פינה בארונות הבגדים.

אמרה שרה: מנקות חלונות ותריסים ג' פעמים לפני הפסח: פעם אחת לכבוד הפסח, פעם שניה אחרי הגשם שהשאייר טיפות, ופעם שלישית לאחר השרב שהשאייר חול ואבק.

אמרה לאה: מגייסות את בעליהן לסייד את הקירות ומהדרות מכבדות את קירות הבית הפנימיים עם צינור מים, סגולה לכך שהבית יבורך כבאר מרים.

ג: משעה שהגיעו לניקיון המטבח, מוציאות בנות ישראל כל מאכלי החמץ לחצר ובני ביתן אוכלין כל ארוחותיהם עד ליל הסדר בטוּזיג (פיקניק בלעז). זכר לבני ישראל שאכלו במדבר.

ד: ונהגו בני ישראל בשבוע שלפני הפסח להרבות במאכלי חמץ, כדי שלא יצטרכו חס ושלום למוכרם לגויים.

ומה היו אוכלים?

מאכלי בצק של רומאים שנקראו פסטא ופיצא.

מאכלי לחם מטוגנים ושרופים כגון: קלי, פרנצ' טוסט, ופיצא על פיתא. ותינוקות של בית רבן היו אוכלים שאריות משלוחי מנות מפורים כגון: אזני המן ובִּפְלִים - עד דלא ידע!

טליה גלזר (תשס"ח)

עֲבָדִים הָיִינוּ לַפְּרָעָה בַּמִּצְרַיִם, וַיּוֹצִיאֵנוּ ה' אֱלֹהֵינוּ בְּיָד
חֲזָקָה וּבְזֹרֶעַ נְטוּיָה. ... וְכָל הַמִּרְבֵּה לְסַפֵּר בִּיצִיאת
מִצְרַיִם הָרִי זֶה מְשֻׁבָּח:

גם אני יצאתי ממצרים

גם אני יצאתי ממצרים יותר מפעם אחת,
אך על יציאות מצרים הפרטיות שלי אני מרבה לספר.
קול קורא במדבר: לצעוד, להמשיך ולצעוד, אני עדיין שם בצעידה
בים. בחרבה.

אני מרבה להסתכל אחורה, בַּמִּצְרַיִם - בַּמִּצְרַיִם.
מדי פעם אני מפנה מבט לצדדים, אל חומות המים הגבוהות, אל
הגדרות החוסמות.

אני צועדת לבד בעולם. אני מרבה להסתכל קדימה, אל האופק,
אל הארץ המובטחת - אליה לא אגיע לעולם.

אסנת יעקבי-שרמן (תשס"ה)

אנחנו רוצים לחגוג אבל...

אֲנַחְנוּ רוֹצִים לַחֲגֹג אֲבָל אֵינֵנוּ יְכוּלִים, אֲנֵנוּ חִפְצִים
לְהֵאֱמִין וּלְכַבֵּר הַיְחִידִי מֶה שִׁישׁ לָנוּ וְמֶה שֶׁאֵינָם יְכוּלִים לְקַחַת
מֵאֲתָנוּ בּוֹ הַזְכָּרוֹן. רַק זֶה יְכוּל לִתֵּת לָנוּ תִּקְוָה לַעֲתִיד טוֹב וְיָפָה
יֹתֵר עָלֵינוּ אֲנֵנוּ רוֹצִים לְחַשׁוֹב וְלֹא לְהוֹרִיד אֶת רִאשׁוֹנוּ.

**וְאִם ה' גָּאֵל אֶת אֲבוֹתֵינוּ מִמִּצְרַיִם יֵצֵל גַּם
אוֹתָנוּ מֵעֲבָדוֹתֵינוּ הַמֶּרֶה. וְיִשְׁיִבֵנוּ לְאַרְץ אֲבוֹתֵינוּ.**

מתוך "הגדת החירות" של טובי טרקלטאוב, מונקאטש, הונגריה (שגיאות העברית הן
במקור). נכתבה על נייר טואלט בעת שהותה של טובי באושוויץ לקראת חג פסח תש"ה,
ונמסרה לחברתה במהלך 'צעדת המוות' בה נספתה.

(עליזה לביא - תפילת נשים')

כוס שניה: כוס האמהות

כוס מלאה עד גדותיה, נוטפת, מתפקעת -
דם, דמעות, זיעת תינוקות מתוקה, חלב.

כוס רווית רגש, רגשות עזים וסותרים -
שמחה, כאב, התרגשות עזה, שעמום כובל, אהבה,
דאגה, אשמה, חרטה, אהבה,
גאווה, חרדה, אהבה...

כוס האמהות
עמוקה כבאר
מחייה כבאר
אפלה כבאר.

כוס האמהות
טיפות נוטפות ממנה אחורה
אל אמי, אל ילדוטי
וקדימה
אל עתידם של ילדי

כוס האמהות
כל אחת שותה אותה לבד
עם ילדיה, עם משפחתה,
לבדה.

את כוס האמהות נרים ביחד,
כוס של יכולת להתבונן בחיוך על כאב,
כוס של חיבוק ותמיכה מאחרות
כוס של יין להרגע בסוף היום. עוד יום.

גילי צדקיהו (תשע"א)

לחיים!

שירה:

שלח את עמי

מילים ולחן: עממי של השחורים באמריקה, נוסח עברי: אפרים דרור (טרוכה).

מֵהָר מֹשֶׁה צִוָּה פְּרָעָה: שְׁלַח נָא אֶת עַמִּי!
מִצֹּת הָאֵל אָמַר נָא לוֹ: שְׁלַח נָא אֶת עַמִּי!
קוֹמָה, יְלֹךְ נָא, אֶל כְּבֹד הַלֵּב הָרַע.
צוּ לוֹ בְּשִׁמִּי: שְׁלַח נָא אֶת עַמִּי!

מִסֵּר מֹשֶׁה אֶת דְּבַר שְׁדִי: שְׁלַח נָא אֶת עַמִּי!
וְלֹא אֶכְף בְּמִכּוֹתֵי: שְׁלַח נָא אֶת עַמִּי!
שְׁמַע נָא זֹאת הִיא מִצֹּת הָאֵל
הִבֵּה שְׁלַח נָא אֶת יִשְׂרָאֵל.

הִגִּיעַ יִשְׂרָאֵל לַיִם, שְׁלַח נָא אֶת עַמִּי!
טָבְעוּ מִצְרַיִם עִם רֶכֶבָם, שְׁלַח נָא אֶת עַמִּי!
זֶה הוּא כְּבֹד הַלֵּב הֵהוּא
כָּכָה כֵּן תִּמְיֵד יֵאָבְדוּ.

שירה:

ניגונים

מילים: פניה ברגשטיין, לחן: דוד זהבי.

שְׁתַּלְתֶּם נְגוּנִים בִּי, אֲמִי וְאָבִי,
נְגוּנִים מְזֻמּוּרִים שְׂכוּחִים.
גְּרַעֲנִים; גְּרַעֲנִים נִשְׁאָם לִבִּי -
עֵתָה הֵם עוֹלִים וְצוֹמְחִים.

עֵתָה הֵם שׁוֹלְחִים פְּאֲרוֹת בְּדָמִי,
שְׂרָשִׁיָּהֶם בְּעוֹרְקֵי שְׁלוּבִים,
נְגוּנִיךָ, אָבִי, וְשִׁירְךָ אֲמִי,
בְּדַפְקֵי נְעוּרִים וְשָׁבִים.

הִנֵּה אֶאֱזִין שִׁיר עֶרְשִׁי הָרְחוֹק
הַבֵּיעַ פִּי אִם אֵלֵי בֵּת.
הִנֵּה לִי תִזְהַרְנָה בְּדַמְעָה וְשִׁחוּק
"אֵיכָה" וְזִמְרֹת שֶׁל שַׁבָּת.

כָּל הִגָּה יִתֵּם וְכָל צִלִּיל יֵאָלֵם
בִּי קוֹלְכֶם הָרְחוֹק כִּי יֵהוּם.
עֵינֵי אֶעֱצֹם וְהִרִינִי אֶתְכֶם
מֵעַל לְחֶשֶׁכֶת הַתְּהוֹם.

מַעֲשֵׂה בְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וְרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה
וְרַבִּי עֲקִיבָא וְרַבִּי טַרְפוֹן, שֶׁהָיוּ מְסַבִּין בְּבִנְי בֶּרֶק וְהָיוּ
מְסַפְּרִים בִּיצִיאת מִצְרַיִם כָּל אוֹתוֹ הַלַּיְלָה, עַד שֶׁבָּאוּ
תַּלְמִידֵיהֶם וְאָמְרוּ לָהֶם:
רַבּוֹתֵינוּ, הִגִּיעַ זְמַן קְרִיאת שְׁמַע שֶׁל שַׁחֲרִית.

ביקשו אותם חכמים ללמדנו, להורותנו ולהראותנו איך עלינו
לספר ביציאת-מצרים:
ובדורנו, נאספות תלמידות חכמות בחברותא בתחילת ניסן
ועוסקות ביציאת מצרים, זו שבה הפכנו לעם, וזו שלנו הנשים
בדורות האחרונים, ושוקעות בלימודן, ומפליגות בשיחתן,
ומתעלות ברוחן, ואינן משגיחות בשעות החולפות, ובפיהן דברי
חכמה וגם מילי דבדיחותא, דברי שירה ומיני תבשילותא, ודברי
ידידות ואחוה...
באותה שעה מציצים בהם חכמי יבנה ממרום, חיוך של קורת-רוח
מתפשט על פניהם, והם שחים זה לזה: כיוונו בנותינו לדעתנו,
כיוונו בנותינו לדעתנו!

ענת ישראלי (תשס"ג)

מעשה ברבי אליעזר ורבי יהושע ורבי אלעזר בן עזריה ורבי
עקיבא ורבי טרפון
שהיו מסובין בבני ברק,
ורק
היא שעמדה...

אודיה מלצר (תשע"א)

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה הָרִי אֲנִי כָּבֵן שִׁבְעִים שָׁנָה
וְלֹא זָכִיתִי שֶׁתֵּאֱמַר יֵצִיאת מִצְרַיִם בְּלִילֹת עַד שֶׁדִּרְשָׁה
בֶּן זֹמָא, שֶׁנֶּאֱמַר, לְמַעַן תִּזְכֹּר אֶת יוֹם צֵאתְךָ מֵאֶרֶץ
מִצְרַיִם כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ.

"הרי אני כבן שבעים שנה"
למה "כבן" ולא "בן"?
"כי הוא היה צעיר אבל צמחו לו בבת אחת שערות לבנות,
כדי שיכבדו אותו".

ככה סיפרה סבתא וצחקה,
וכל שנה סיפרנו כך שוב ושוב.
והיו לה שערות לבנות לבנות
והיא היתה בת מעל שבעים שנה.

ועכשיו, אני כבת חמישים שנה
ויש לי שערות לבנות וחומות
ואני מרגישה צעירה וזקנה
ומתגעגעת.

רותי בן דב (תשע"א)

בליל הסדר

אחות שלו, שבי לידי
כן את,
כי את הבכורה הזוכרת את אבא
ואיך היה את הסדר עורך.
כי את יצאת ממצריים
והגעת לארץ זבת חלב ודבש.
כי את למדת בבית ספר דתי
והיית בבני-עקיבא.
כי את היית בצבא
ויודעת אהבת מולדת.
כי את אמא וילדת,
ושלש פעמים חגגת
ברית, בר מצווה וחתונות
ולא תמיד היה בעלך לצידך.
כי את היית גננת
ויודעת לערוך טכסים
ויותר ממני למדת יהדות ומדרשים.
כי את כל השולחן הזה שופע החסד
ערכת בעצמך
ועליו הנחת מעדניך,
מעדני מלכה!

דורית לביא (תשע"א)

שירה:

קומי צאי

מילים: ח"נ ביאליק, לחן: נעמי שמר.

קומי צאי, אחותי כלה,
קומי צאי, קומי צאי -
בשורת אביב לך הבאתי:
מאחורי גדר גני
נראה ציץ, נראה ציץ,
נשמע קול הדרור על-ביתי.

עבר חסד-אל בארץ
על כנף-אור, על כנף-אור,
ובפלגים נפלה רנה:
אביב בא! אביב בא!
לבלבו בגן העצים,
הדבדבניה הלבונה.

פרח דודי, נתן ריחו -
ויחי, ויחי
צאי ברכיהו באביבה;
את-אביבי בה אשכינה
אף אני, אף אני
ואברכה ואניבה.

יחדו נפליג אל השדה
ואל ההר ואל הגיא,
ואלקטה שם זכריות;
אסף אסף פניני-טל
פניני-טל -
אל צוארה מרגליות.
יחדו נרד אל המעין,
וכמוה, מלא רך
עליז, בהיר ואורירי,
תחת שמי אדני
עם הגל ועם הדרור
יזהיר אף יצלצל שירי.

כנגד ארבעה בנים דברה תורה:

אחד חכם. ואחד רשע. ואחד תם. ואחד שאינו יודע
לשואל:

כנגד ארבע נשים דיברה תורה

אחת חכמה אחת רשעה אחת תמימה ואחת שאינה יודעת
לשואל.

ארבע נשים שהן אחת. ארבע נשים שהן אני.
חכמה מה היא אומרת? ורשעה? והתמימה מה? וזו שאינה
יודעת לשואל?

הייתי יכולה לשים דברים בפיהן ואיני מוצאת טעם.
למה אגדיר דבריה של כל אחת מהן בנושא אחד,
כשעולה קול ארבעתן בתוכי כל הזמן ובכל נושא?
אדרבא, מוצאת אני טעם במאבק האין סופי שלי להכיר בקיומן,
בזהותן הנפרדת, במרחב שמבקשת כל אחת מהן לעצמה,
ובאותה בת-קול שלי המחברת בין כולן.
לפיכך, מודה אני לפניך בכל שנה יותר, על ריבוי הקולות,
על יציאה ממצר למרחב שלא מפחד לשמוע.

אהובה בן אהרון ז"ל (תשס"ד)

ארבעה ילדים שלי

ארבעה ילדים שלי,
ארבעה עולמות ומלואם,
ואני אמם,
מביאה אותם
לעולם,
פותחת אותם,
בשבילם.

ארבעה ילדים שלי,
ארבעה עולמות ומלואם,
ואני אמם,
וכל אחד מהם - רשע וחכם,
בזמנם...
וכל אחד מהם גם
יודע הכל
וגם
אינו יודע לשאול.
ארבעה ילדים,
הרבה יותר מארבע קושיות,
ובעיות...
אבל כל אחד מהם גם
תם,
ממלא לי את העולם
בטוב ובטעם.

הילה אונא (תשס"ט)

והגדת לבנך ביום ההוא לאמר בעבור זה עשה ה' לי
בצאתי ממצרים:

והגדת לבתך ביום ההוא לאמר:
הגידי לה: היי למדנית וסקרנית, היי מעורה ופעילה. **כברוריה.**
הגידי לה: תתאמצי! תשקיעי! תתמסרי! אל תוותר! **כאשה**
הגדולה משונם.
הגידי לה: תהיי בעלת דעה. אמרי את דעתך. אל תשבי על
הגדר. עשי מעשה. **כיהודית.**
הגידי לה: אל תעמדי מנגד - הצילי נפש בעולם, ובכך תצילי עולם
ומלואו. **כבת פרעה.**
הגידי לה: היי נאמנה לעמך, למשפחתך, לאימותיך. **כרות.**
הגידי לה: לכי בראש המחנה, לא במאסף, לא באמצע. וכשתהיי
בראש-נגני בתוף וצאי בריקוד. **כמרים.**
הגידי לה: שפטי בשער העיר. עשי דין. עשי צדק. **כדבורה.**
הגידי לה: אל תצייתי לגזרות רעות, הקשיבי לצו מצפונך. **כפועה**
ושפרה.
הגידי לה: אל תתני לאיש לעשות בגופך וביופיך כחפצו. **כושת.**
הגידי לה: התפללי, שאלי את שעל ליבך. **כחנה.**
הגידי לה: תכנני, חשבי רחוק. ראי את הנולד. עשי לך תחבולות.
כאסתר.
הגידי לה: כבדי את אבותיך ואימותיך, נצרי את מורשתם.
כאימך.
אם תרצי, הרי לך הגדה!

שרונה זילברשטיין (תשע"א)

מתחלה עובדי עבודה זרה היו אבותינו, ועכשיו קרבנו
המקום?..

מתחילה!

מתחילה עובדי עבודה זרה היו אבותינו.
מחשבה זרה שהפכה לאורח חיים ולמטבע לשון – "כל כבודה
בת מלך פנימה", "נשים דעתן קלה" ו"המלמד בתו תורה כאילו
לימדה תפלות".
עובדי עבודה זרה היו אבותינו. הם הפכו עבדים לצורת המחשבה
הרואה באישה יצור ולא אדם.
בהתקדש עלינו חג החרות אנו קוראות - מתחילה!
עכשיו קרבנו המקום לעבודתו והשכינה פורשת עלינו כנפיה
ומצווה עלינו לספר ביציאת מצרים של ההווה הנשית עד שיקויים
בנו –
"כולנו חכמות, כולנו נבונות וכולנו יודעות את התורה".

רעיה אפר (תשס"א)

שירה:

והיא שעמדה לאבותינו ולנו. שלא אחד בלבד עמד
עלינו לכלותנו, אלא שבכל דור ודור עומדים עלינו
לכלותנו, והקב"ה מצילנו מידם.

והיא שעמדה לאימותינו ולנו

היד ששלחה אלי בתי
בשעת פחד לפני השינה
התחברה אל היד ששלחתי אני
לאימי בשעת הלידה,
וזו ליד שנתנה אימי
לסבתי בתקופת מלחמה
והיא ליד סבתי
לאמה בזמן הגירה.

כך נשזרות הידיים
אט אט במהלך הדורות
אל אמות אמותינו
הקשובות, המכילות, החובקות,
זו את זו בעת ערבוב הטיט
בזעקת הלידה בשדה, במחיית הדמעה,
באריזה, באפיה, בהחמצה,
בשירת השירים ובטיפוף התופים.
איזו זכות להיות אישה
שרשרת אנושית – נשית.

שרי אלגד (תשס"ז)

כוס שלישית: לחיי הזוגיות

ויברא אלוהים את האדם בצלמו, בצלם אלוהים ברא אותו, זכר ונקבה ברא אותם. כשניים שהם אחד, כך ברא אותם האלוהים, ומאז במשך שנים אנשים ונשים מחפשים ומחפשות את האחד והאחת, שהיחד שלהם יברא מציאות חדשה.

אנחנו מרימות כוס זו לכבוד היחד הזה, האפשרות של שני אנשים להיות לאחד ולברוא מציאות חדשה; זוגיות שמוציאה את הטוב שיש בכל אחד ואחת, זוגיות המאפשרת התפתחות ביחד ולחוד, זוגיות המאירה את העולם בצבעים חדשים, זוגיות שיש בה גם חברות עמוקה, זוגיות הנותנת כוח בזמנים הקשים ומעיפה אל-על בזמנים הטובים.

אנו מתפללות עבור אלו שטרם מצאו את הזוגיות הטובה להן, ועבור אלו הנמצאות בזוגיות שיש בה קשיים רבים - שכל אחת תמצא את הדרך אל הטוב שלה במהרה ובקלות. בורא העולם, השלם לכל אחת את בניינה, ויהיה זה בניין עדי עד.

יעל יחיאלי (תשע"א)

לחיים!

שירה:

לי לך

מילים: יוסי גמזו, לחן: חיים צור.

לך - עיני תכלת

ולי - רק התוחלת

לך הוא הפלא

ולי - התימהון

לך - המתניים

ולי - מחול מחניים

לך - כד היין

ולי - הצימאון

לך - לבבי נותר

לי - צמותיך

לך - בדמי שוקק

פרא משולח

לך - חלומי ניפתר

לי - חידותיך

עת כוכבים נושרים

בין שיחי לי-לך

לך - התפוח

ולי - תרמיל פתוח

לך - המפוח

ולי - הגחלים

לך - הצמרת

ולי - סופה סוערת

לך הוא הכרם

ולי - השועלים

לך - לבבי נותר...

לך - יונת בית

ולי - חיצים וצייד

לך - עלה זית

ולי - מבול קדמון

לך - הניחוח

ולי - קוצים וחוח

לך - השילוח

ולי - הסמבטיון

לך - לבבי נותר...

"וְאָפֶּבֶר עָלֶיךָ וְאַרְאֶךָ מִתְּבוֹסֶסֶת בְּדַמְיֶךָ וְאֶמַּר לָךְ
בְּדַמְיֶךָ חַיִּי" (יחזקאל טז, ו)

זה כאב הנשים שארגו, זרעו שדה, בישלו, חיתלו
שנדחו, הוזזו,
הושארו להיות שדה שזורעים בו וקוצרים
בלי שמיטה ומנוחה.
אך אנו הנשים הֶעָרַמְנוּ עליהם
סוגדות לבריאה אנו ממשיכות ליצור וללדת.
משימות עצמנו ממושמשעות,
חופרות מנהרות בנפש,
להחביא בהן את ילדנו, קולעות סלים למֶלֶט בהם תינוקותינו על
המים,
ושוב קמות, בפנים מציתות,
עושות מחתרת ומפסלות חלומותינו.

בכל הדורות הם מכפתרים אל עוצמתם הגברית
את הלידות והלישות, את האוכל הנֶרְקָח, השמיכה הנארגת, את
אש הבית.
כנעשים במצוותם.
אך מתחת לקרומית הסדר הדקה
פועם קול נָשִׁי
שמצא נקיק משלו להחביא בו את אוצרותיו
לשמר את הכוח לברוא
להניח להם לכנותו בכל שם שירצו
אל עליון, קדוש, נורא, אל צבאות
אנחנו מסכימות.
את הלחישות והמשאלות נחביא במטבחנו
לתפור מהן תפילות, ללוש מהן תחינות להניח לפני השכינה
שיוֹתֵן לנו הכוח לִשְׁאֵת .

בעולם בו הכל נחתך בִּיד חזקה ובְּזַרְעֵ נטִיָּה,
בחֶרְבוֹת, רובים וטַנְקִים זְקוּרֵי אֵיבָר וצִמְאֵי מוֹת,
אנו שומרות החיים.

אילה אורן (תש"ע)

דם ואש ותמרות עשן

זרת דביקה, רטובה מיין.

מלחמה? גאולה?

אם צריך להלחם כדי להיגאל, אז למה כשנגאלנו אנו עדיין
נלחמים?

אולי ננקה את הידיים הדביקות מיין, מדם,

את האש והעשן נשאיר למדורות הילדים.

ונגָאֵל בשלווה, בשמחה, בריקוד, בשוויון, באהבה

והרי כתוב:

"הַשְׁבַּעְתִּי אֶתְכֶם בְּנוֹת יְרוּשָׁלַם בְּצַבָּאוֹת אוֹ בְּאֵילוֹת הַשָּׂדֶה אִם
תַּעֲרִיר וְאִם תַּעֲזוּרְוּ אֶת הָאֱהָבָה עַד שֶׁתִּחַפֵּץ" (שיר השירים ב, ז)
ואולי נאהב כדי להיגָאֵל ונגָאֵל כדי לאהוב.

הילה נאור (תשע"א)

דיינו

אלו נבראה חוה בצלם אלוהים, ולא עזר כנגד אדם - **דיינו**.

אילו נבראה חוה והיא שווה לאדם, ולא נחשבת כמפתה - **דיינו**.

אילו זכתה חוה, האישה הראשונה שאכלה מפרי עץ הדעת,

שיכירו בה כבמי שנתנה לנו דעת - **דיינו**.

אילו זכתה אשת לוט בכבוד על הרחמים שגילתה, כאשר הביטה
לאחור לראות בגורל משפחתה בסדום ולא היתה נענשת על כך

- **דיינו**.

אילו זכו אימותינו בכבוד בעבור בנותיהן כמו בעבור בניהן - **דיינו**.

אילו לא סכסכו אבותינו את אימותינו זו בזו, כאברהם את שרה

והגר או כיעקב את לאה ורחל - **דיינו**.

אילו המיילדות שהצילו את בני עמנו במצרים היו זוכות להכרה

לה הן ראויות - **דיינו**.

אילו זכתה מרים לאותו מקום אשר לו זכו משה ואהרן במורשתנו

- **דיינו**.

אילו גם נשים היו בין כותבי התנ"ך והיו מפרשות את הבריאה

ואת תפקידינו בהיסטוריה - **דיינו**.

אילו גם נשים היו כותבות את ההגדה והיו נותנות לאימותינו את

המקום הראוי להן בתולדותינו - **דיינו**.

אילו כל דור ודור של נשים וכל דור של גברים יחדיו היו ממשיכים

לצאת ממצרים - **דיינו ודיינו ולא דינו**.

נעמי נמרוד ואסתר ברונר (סדר נשים הראשון, 1975 חיפה)

בְּכֹל דּוֹר וָדוֹר חֵיב אָדָם לְרֹאוֹת אֶת עַצְמוֹ כְּאִלוֹ הוּא יֵצֵא
מִמִּצְרַיִם.

בכל דור ודור

בכל דור ודור יכולה אישה לבדוק לעצמה היכן מצרים שלה.
מדי פעם כדאי לאישה להסתכל בעינים ברות, טריות, חדשות
ואמיצות היכן הם כבלי שיעבודה.
מעט לעת יכולה אישה לבדוק כיצד המנהגים, השפה, האגדות,
הסרטים, הסיפורים, אמה, אביה, מוריה, ממשלתה - תרבותה,
הכניסו אותה לבית עבדים.
בכל דור ודור צריכה אישה ולו במעט לצאת ממצרים.

אורנה גולדברג סירקין (תשס"ד)

אסור להחמיץ!

אל תתעסקו בקטן,
בחומרי,
אל תתעקשו
לבזבז את הזמן
על דקויות של דקות,
גבהות ליבכם,
קשיות ערפכם,
אינה במקום עכשיו.
אל תתעכבו במקום
כדי למדוד
כמה גבה הבצק
פן תחמיצו
את הגאולה!

ענת בישקו (תש"ע)

לְפִיכָךְ אֲנַחְנוּ חֵיבִים לְהוֹדוֹת לְהִלָּל...
וְנֹאמַר לְפָנָיו שִׁירָה חֲדָשָׁה הַלְלוּיָהּ:

לפיכך אנחנו חייבות להודות

עלי להודות לאבי ז"ל, שערך אין-ספור סדרי פסח ולימד אותי
לאהוב, להעריך ולהעמיק בטקס מיוחד זה; עלי להודות לאמי
שתבדל לחיים ארוכים, על שאיפתה שבנותיה תתעצמנה,
תהיינה עצמאיות וחופשיות, ותצאנה לחירות אמיתית; עלי
להודות לאישי היקר, שנתן לי את הגיבוי המלא להגשמת כל
שאיפותיי, והוא עדיין זורם אתי; עלי להודות לילדיי, שבסבלנות
ולפעמים באדישות משתתפים ומוכנים לקחת חלק בחלומותיי;
עלי להודות לאלוהים, שנתן לי את האפשרות להתפתח, לצמוח,
ללמוד ולהשכיל ולדעת שהשמים הם הגבול.
נרים כוס של הודיה ותקווה לחיים טובים יותר, חיים של שלום,
בריאות, ערכים, עשייה ונחת; חיים שזורים בניסים קטנים, ניסים
של יום-יום, ניסים של שגרה, של שמחה, של התמודדות ואושר.
הוציאני מהמחיצה לבמה המרכזית; הוציאני מאחורי הקלעים
למנהיגות; הוציאני מלהיות העזר כנגדו, לשותפה שאתו; הוציאני
מלהיות המובנת מאליה, למובנת ויוזמת. ונאמר לפניך, שירה
חדשה הללויה.

פטריסיה שטרן (תש"ע)

לפיכך אנחנו חייבות להודות להלל לשבח

פתחו את השער
פתחוהו רחב
עבור תעבור פה
שרשרת זהב:

שרה,
רבקה,
רחל,
ולאה
אמותינו בתנ"ך
מהוות דוגמא לארגון המשפחה.

צפורה,
מרים,
חנה,
נעמי,
רות,
ואסתר
לפיכך אנחנו חייבים
להודות להלל לשבח ולפאר,
לרומם ולהדר,
את כולן -
והרבה נוספות שכמותן.

שרה אהרונוסון,
חנה סגש,
גולדה מאיר,
רחל,
נעמי שמר.
כל אלה שעזרו לנו.

אנחנו ביחד עוזרות, מעודדות ומחזקות
האחת את רעותה
לצאת מעבדות לחרות
מיגון לשמחה
מאבל ליום טוב
משעבוד לגאולה
ונאמר לכבודן ולכבודנו
הללויה!

ענת פרלמן (תשע"א)

שירה:

בְּצֵאת יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם בֵּית יַעֲקֹב מַעַם לַעֲז:
הִיָּתָה יְהוּדָה לְקִדְשׁוֹ יִשְׂרָאֵל מִמְּשֻׁלוֹתָיו:
הֵיָם רָאָה וַיִּנָּס הִירְדֵּן יִסֵּב לְאַחֹר:
הַהָרִים רָקְדּוּ כְּאֵילִים גְּבָעוֹת כְּבָנֵי צֶאֱן: (תהילים קי"ד)

יוצאת ממצרים

לא ביד חזקה
ולא ובזרוע נטויה
ולא ובמורא גדול
ולא ובאותות
ולא ובמופתים
אלא בהיסוס, בצעדים קטנים, בהולת חושך
ברוך
ובדבקות
ובכוונה
ובדיוק
ובאהבה
נושאת סימנים קטנים כמו קמטי הזמן העובר, וחילופי עונות, גופי
המשתנה, פניני געגועי, ועצירות רבות לשאול מה
יוצאת ממצרים.

חגית אקרמן (תשס"ח)

לזכות בהתגלות

כדי לזכות בהתגלות,
לקבל את התורה
עלי לצאת מהגלות
מעבדות – לחירות
זה לא כל כך פשוט
זה לוקח זמן
וחייבים להתחיל מהקרבת קרבן
(האוכל להאמין באותות, לקוות לניסים?)
וללכת במדבר, בצמא
איך אמתיק את המים?
ולא די ביציאה ממצרים,
צריך להוציא את העבדות מהלב
להשתנות להתאהב
להתרגל לרעיון
(איך אעמוד בנסיון?)
להבין – בת חורין!
והנה, ניתן הסימן
את כאן, את מוכנה
("ובמורא גדול – זה גילוי השכינה!")
בלי פחד, את לא לבד
מותר לך, מותר לך לצאת למרחב
לעוף גבוה
לגעת באלהי,
לזכות בהתגלות
לגלות בתורה את עצמי

אלישבע אוברמן (תשס"ג)

ברך

שירה:

שיר המעלות, בשוב ה' את שיבת ציון היינו כחלמים.
אז ימלא שחוק פינו ולשוננו רנה,
אז יאמרו בגוים הגדיל ה' לעשות עם אלה.
הגדיל ה' לעשות עמנו, היינו שומחים.
שובה ה' את שביתנו כאפיקים בנגב.
הזרעים בדמעה ברנה יקצרו.
הלוף ילף ובכה נשא משוף הזרע,
בא יבא ברנה, נשא אלמותיו:

(תהילים קכו, הגדה של פסח, ברכת המזון)

הלל

הודו לה' כי טוב כי לעולם חסדו.

שירה:

אלו פינו מלא שירה פים, ולשוננו רנה כהמון גליו,
ושפתותינו שבח כמרחבי רקיע,
ועינינו מאירות כשמש וכירח,
וידינו פרושות כנשרי שמים, ורגלינו קלות כאילות –
אין אנחנו מספיקים להודות לך,
ה' אלהינו ואלהי אבותינו.

(מתוך שחרית של שבת. לחן: שלמה גרוניך)

כוס רביעית: לכבודנו הסבתות

אנו, שנושאות את זכרון היותנו ילדות, נערות, נשים, אמהות.
נאחל ונברך את כולן שתזכנה ותגענה להיות סבתות (כמונו).

נאחל לכן להתברך בחכמה

כדי

להיות מעורבות ולא מתערבות,

כדי

להיות מחבקות ולא מחנכות,

כדי

להיות מעניקות

שירותי בייביסיטר, כסף, קייטרינג...

ובעיקר אהבה

ולא לצפות לפרס או לתמורה.

מי יתן לנו בריאות, כח ותבונה להנות ממעמדנו זה.

חיותה גולדנברג-לולב, תמר אבן-זוהר (תשע"א)

לחיים!

שירה:

ניסיון

מילים: לאה גולדברג, לחן: אחינועם ניני.

לך נשבעתי, אל עליון,

ולא אדע האקים:

איך אעמד בנסיון

נסיון האשר השלם.

איכה תכיל עיני האור?

ידי רפות, ידי חזות -

איכה אשא ולא אשבר

שמחה כזאת, ברכה כזאת?

מכבד על איך לא אפל,

איך לפניך אתיצב

זקופה, גדולה, נושאת בעל

של אשר אנושי שלו.

שרקייה / אסתר קנקה-שקלים

סבתא, מה עשית עם השרקייה שבך?

ילדת חמשה עשר

וגדלת עשרה (השאר מתו)

יום-יום אפית את הלחם

יום-יום חייית בקינה של חמותך

ומה אעשה אני

עם השרקייה שבי

הכבולה בחבלי רוח מערב

הפרוזה לכל רוח

יש מעון לתינוקות ולנשים

ומטפלת לילדים ולקשישים

יש מיקרוגל ומדיח ומפתה

מקפיא ומערבל מתכונים ידועים

של עוגות וטעם החיים

יש זמן.

המון זמן.

ועם השרקייה שבי, מה אעשה, אמא?

[* שרקייה - רוח קדים, רוח
חמה וספוגת אבק הבאה
בעיקר ממדברות אפריקה.]

אחד מי יודע

מילים: מן ההגדה

אֶחָד מִי יוֹדֵעַ.
אֶחָד אֲנִי יוֹדֵעַ. אֶחָד אֱלֹהֵינוּ שֶׁבְּשָׁמַיִם וּבָאָרֶץ.
שְׁנַיִם מִי יוֹדֵעַ.
שְׁנַיִם אֲנִי יוֹדֵעַ. שְׁנֵי לִוְחֹת הַבְּרִית...
שְׁלֹשָׁה מִי יוֹדֵעַ.
שְׁלֹשָׁה אֲנִי יוֹדֵעַ. שְׁלֹשָׁה אָבוֹת...
אַרְבַּע מִי יוֹדֵעַ.
אַרְבַּע אֲנִי יוֹדֵעַ. אַרְבַּע אֲמָהוֹת...
חֲמִשָּׁה מִי יוֹדֵעַ.
חֲמִשָּׁה אֲנִי יוֹדֵעַ. חֲמִשָּׁה חוֹמְשֵׁי תוֹרָה...
שֵׁשָׁה מִי יוֹדֵעַ.
שֵׁשָׁה אֲנִי יוֹדֵעַ. שֵׁשָׁה סֻדְרֵי מִשְׁנָה...
שִׁבְעָה מִי יוֹדֵעַ.
שִׁבְעָה אֲנִי יוֹדֵעַ. שִׁבְעָה יְמֵי שַׁבָּת...
שְׁמוֹנֶה מִי יוֹדֵעַ.
שְׁמוֹנֶה אֲנִי יוֹדֵעַ. שְׁמוֹנֶה יְמֵי מִלָּה...
תְּשַׁעָה מִי יוֹדֵעַ.
תְּשַׁעָה אֲנִי יוֹדֵעַ. תְּשַׁעָה יְרַחֵי יְלִידָה.
עֶשְׂרֵה מִי יוֹדֵעַ.
עֶשְׂרֵה אֲנִי יוֹדֵעַ. עֶשְׂרֵה דְּבָרִיא.
אֶחָד-עֶשְׂרֵה מִי יוֹדֵעַ.
אֶחָד-עֶשְׂרֵה אֲנִי יוֹדֵעַ. אֶחָד-עֶשְׂרֵה כּוֹכְבֵיא...
שְׁנַיִם-עֶשְׂרֵה מִי יוֹדֵעַ.
שְׁנַיִם-עֶשְׂרֵה אֲנִי יוֹדֵעַ. שְׁנַיִם-עֶשְׂרֵה שְׁבֻטֵיא...
שְׁלֹשָׁה-עֶשְׂרֵה מִי יוֹדֵעַ.
שְׁלֹשָׁה-עֶשְׂרֵה אֲנִי יוֹדֵעַ. שְׁלֹשָׁה-עֶשְׂרֵה מַדְיָא...

חד גדיא

מילים: בנימין כספי

הָאֲזִינוּ חֲבֵרֵיא
מַעֲשֵׂה בְּחַד גְּדִיא
הַסְּפֹר אִישׁ לֹא בְּדָה
כֶּךָ כְּתוּב בַּהֲגָדָה!
חַד גְּדִיא...
אֲבָא אֶל הַשּׁוּק הַלֵּךְ
וְקָנָה גְּדִי צֶחַ וְרָךְ
זֶה הַגְּדִי, גְּדִי עֲדִים
הוּא קָנָה בְּשָׁנֵי זִוְזִים.
חַד גְּדִיא...
הִחְתּוּל אֶרֶךְ שָׁפֶם
מִחֻשְׁבָּה רַעָה זָמָם
אֶת הַגְּדִי תִפֹּס בִּכְף
וְטָרוֹף אוֹתוֹ טָרֶף!
חַד גְּדִיא...
זֹאת רָאָה וְהִתְמַרְמֵר
הַכֶּלְבֵּלֵב שֶׁבְּחָצֵר
לִזְלֹל הוּא לֹא סֹלַח
וְנִשּׁוֹף אוֹתוֹ נִשְׁף!
חַד גְּדִיא...
מִן הַחוּץ זָנַק מִקֵּל
עַל הַכֶּלֶב הַתִּנְפֵּל
וּבְשֻׁצָף רַב חֲבֹט
וְהִכָּה בּוֹ מִכָּל צֵד!
חַד גְּדִיא...
בְּשָׁמַיִם קוֹל יִקְרָא:
"קֹץ לְרֹשַׁע קֹץ לְרַע"
מִן הָאָרֶץ שֵׁד יִתֵּם
וְשָׁלוֹם עַל הָעוֹלָם!"
חַד גְּדִיא...

נרצה

חסל סדר ניגון נשים תשע"א
 "כאשר זכינו לסדר אותו, כן נזכה לעשותו".
 כאשר זכינו לחגוג את נתיב חירותנו
 ולקרא מפרי יצירתנו ביושבנו יחד
 כן נזכה לעשותו עוד שנים רבות,
 במעגלים הולכים ומתרחבים.
 "בקרב נהל נטעי כנה, פדויים לציון ברינה"
 קרב יום בו ייפדו נטענו, וישבו ברינה אלינו
 ונשכון כולנו בבטחה, בכבוד ובשלום.

דבורה עברון (תשס"ח)

חג שמח!

ניגון נשים

ע"ש אסתר סטולמן
 בית-מדרש לנשים דתיות וחילוניות
 במדרשה באורנים

מנחות הסדר: תמי לוז גרבר ושלומית רביצקי טור פז
 עורכת ההגדה: זהר קיזלר-וינשטיין
 להגדת נשים - היכנסו ל"ניגון נשים" באתר המדרשה באורנים.
 אתן מוזמנות לקרוא ולשלוח אלינו מפרי עטנן.

המדרשה באורנים – טל' 04-9838753 פקס 04-9830232
www.hamidrasha.org.il midrasha@hamidrasha.org.il

הכנסו להגדת נשים באתר המדרשה:
www.hamidrasha.org.il - "ניגון נשים"
חג שמח!